

Naš kapelan je prihajal vse bolj in bolj navdušen, oči so se mu svetile izpod bledega čela, pel je brez konca in kraja, toda pesme so bile vse manj razumljive. Pel je, kakor je sam rekel, neko novo bosansko pesem. Mogoče, da je bila pesem sama ob sebi lepa; ali pevec je bil preveč navdušen, jel je čudno zavijati in potresati z glasom, koplora mu je pa pomagal. Mi drugi smo strmeli, poslušali in pili tobak, in nizka soba se je kmalu napolnila z dimom, da se nismo več videli. — To čudno petje, temna soba, gosti dim in še mnogo družega me je spominjalo rdečeokožnih Indijanov in njihovih povesti. Mislil sem se sredi indijanskega vigrvama in prišla mi je na misel iz Baragove knjige povest od Indijana Povhatana in njene hčere Pokahonte.

Naš voznik stopi v sobo, opominjaje nas, da bode treba odriniti in imel je prav. Pili smo razhodnico in potem še neko čorbo. Kaj je bilo, ne vem. Pozneje sva s kolegom kombinirala, da bi mogla biti črna kava.

Poslovila sva se z rudnopoljskim župnikom, potem z mazin-
skim popom in tako po vrsti z vsemi. Vsi so naju spremili na cesto do voza in še dolgo so gledali za nama, mahali so s klobuki in kričali: Srečen pot! Bog ti daj zdravje! mazinški pope! ako še živiš! Večkrat se spominjam tebe. Siromak si, ali zraven poštena in gostoljubna slovenska duša!

Važnost narodnih pripovedek in pesem za slovensko bajeslovje.

(Spisal Dav. Trstenjak.)

Že večkrat sem omenil v „Glasniku“, kako važne so narodne pripovedke in pesme za slovensko bajeslovje. Naš marljivi slovenski pisatelj, g. prof. Matija Valjavec, je vreden v tej zadevi naše največje pohvale, da nabira in razglašča pripovedke in pesme, v katerih nahaja še dosti bajeslovnih imen in se pripoveda delavnost raznih mythičnih bitij. Nekoliko sem jih že poskusil razložiti; ali dosti jih je še ne razglašanih in nepojasnjenih. Gosp. prof. Valjavec mi je poslal nedavno spet eno takih pastirskih pesmic s sledečim pismom: „Vi ste dobro razztolmačili besedo „Kukor“ in jo primerili rimskemu; „Cacus.“ Jaz sem dobil pozneje varijacijo one molitve do solnca, kjer stoji namesto: Kukorova deklica — „Bukarova.“ Preberite jo, taka le je:

Grej, grej, sunčice!

Dam ti belo jajčice,

Tebi pol, meni pol

Bukarovi dekli pol.

Kaj bumo z deklicom?

Konjičice bu pasla. —

Kaj žabe regaju?

Ostrožice kovaju,

Komu je kovaju?

Belomu Banu —

Begaj, begaj beli Ban

Kam bi begal? ne znam kam —

Tam gor na gore, —

Kaj tam govore?

Boga si mole:

Bog i Bog i Marija,

Hiti vedro na vedro,

Sunce na nebo i na zemljo.

Nekteri pastirji pa ne znajo več, nego samo toliko le: .

Sveti, sveti sunčice,

Dam ti belo jajčice,

Meni pol, tebi pol, —

Angeleku celo. —

To sem slišal od varaždinskih pastirjev, in zdaj bi rad vedel, kaj Vi mislite, in Vas prosim, da v „Glasniku“ še nekoliko to stvar razložite, zlasti gledé besede: „Bukar.“ Da je beseda: „Bukar“ v zvezi z besedo: **Букъри** (po naše: bukva), o tem ne dvomim, ker so bile palice čaralnice, na ktere so Slovenci reze ali črte, Germani pa rune rezali — iz bukovega lesa — buch-stab. O tem lepo piše Rački v knjigi: „Slovensko pismo“, kjer primerja tudi sremsko navado, ki jo je Vuk v svojem slovníku popisal pod besedo: „Bukara“, ki je gotovo ostanek solnčnega bogočastja.“ —

Tako prijatelj Valjavec. Prav hvaležen sem mu za to pisemce in poslano pesmico, ker smo našli spet novo, doslej neznano mytično bitje.

Da je jajce symbol solнца, to sem že večkrat povedal; odtod daritev solнца z jajcem. Ali kdo je Bukar in njegova dekla, ktera se tudi z jajcem daruje?

O bukari piše Vuk: „Bukara — u Srijemu je običaj, da se uz mesojedje (pust — fašenk) svako večer skupê djevojke (male i velike) i mlade, (a i od mužkinja dojdje gdjekoje) nasred sela; pa nalože vatru (oganj) po najviše od džubreta (Reisig) i od smetlišča, i oko nje igraju i pjevaju, i to zove: bukara ili vatrišče (ognjišče) „ajdemo na bukaru, pjevaju djeca na: bukari.“

Ker se žge bukara o času mesojeje (tempore ante jejunium quadragesimale), to je v početku mladoleťja, je bukara praznik paganskih Slovenov v čast solncu, ktero v mladoleťji ojači in svoje vladarstvo nastopi, in Bukar priimek solнца; ker se pa k solncu moli in prosi, naj greje, in se mu za toploto obeta pol jajca, pol pa dekli Bukarovi: po tem takem Bukar ni solnce, temoč od solнца različno božanstvo. Presodimo, kaj ime Bukar pomenja? Jaz se pri razlagi tega imena ne morem zložiti ne z mnenjem svojega prijatelja g. Valjavca, ne z mnenjem učenega Račkega; marveč stavim za razlago imenu: Bukar koreniko: blk, česk: blk, Fulgor, ardor, splendor, srbsk: bukknjati, lodern, ardeo, bukknjanje, ardor, buktjeti, buktiti itd. lodern, ardere.*)

*) V fari malonedelskeje je vas z imenom: Bučkovci in zraven te vasi: Kur-

Bukar bi tedaj bil bog: bukšnjanja, bleska nebeškega, vedrine in svitlobe nebeške = indijskemu Indri, kar tudi pomenja: ardens, urens, splendens = grškolat: Zeusu-Diovi, kateri v mladostni dobi tudi ojači in po raztiranem zimskem meglovju svetlobonosno kraljuje na neizmernem oboku nebeškem. Deklica Bukarova pa ni samo njegova služabnica, temuč lastna hčerka; ona je nebeška „djevojka“ srbskih narodnih pesem, ona je Djevana staročeskega bajeslovja, ktera je bila hči Letničina in Perunova. Ker si po indoevropskih mythih nebeška božanstva za soproge jemljó boginje zemlje, bila je Letnica boginja mladoletne zemlje; saj imenujese vuzemski (velikonočni) čas na Štajerskem še dan danes letnice. Z Letnico je rodil Perun, Bog groma in bliska, Devano — Devico — Deklico, in v njej je osebljena po Hanušu mila mladoletna jasnoba, kakor v grškeji Atheni; za porod te mile mladoletne jasnobe pa je trebalo nebeško obzorje čistečega groma in bliska, kakor tudi suhe mladoletne zemlje, proste brez vlage in meglovja.

Da imamo tu opraviti z nebeško scenerijo v mladoletni dobi, potrjujejo žabe, ktere so napovedovalke mladoletne dobe. V tem oziru učeni Schwenck (Sinnbilder str. 132) lepo opazuje: Es haftet ein schönes Sinnbild am Frosche. Da er sich nämlich während des Winters verkriecht und in der Erstarrung liegt, bis ihn der wiederkehrende Frühling weckt, so eignet er sich zum Sinnbilde des Frühlings, wozu er auch in Aegypten und Lykien gewählt wurde. Der ägyptische Khunsu, der eine Gottheit des Lichtes ist, hat einen Palmzweig in der Hand; unter diesem Zweige sitzt ein Frosch und bedeutet die Wiederkehr des Frühlings.

Po našej pesmici belemu Banu žabe ostrožice kujejo. Božanstva luči in svitlobe jahajo po indoevropskih mythih na konjih. Indijski Indra jaše plavca, slovanski Svetovit belca; tudi na šarcih in zelencih jašejo solčna božanstva.

Beli Ban je gotovo priimek solncea; saj se v ruskih in bolgarskih pesmah in narodnih pripovedkah solnce veli: Solnce car, sin Svarogov. Solnce pa je tekavec, zato se že grški Apollon veli nebeški tekun (*δρομίμαχος*), ker vsak dan beži od vzhoda do zahoda črez visoke gore, jahaje svojega solnčnega konja.

Na ta mythologični namislek (Vorstellung) opominja tudi naša pesmica, v ktereji se veli:

Begaj, begaj beli Ban,

Kam bi begal? ne znam kam.

Tam gor na gore itd.

Beli Ban vpraša, kaj tam govore? In pastirji mu odgovore:

Boga si molé.

šinci; ker je Kurša, Kurho v bajeslovji severnih Slovanov božanstvo luči, svitlobe, jesenskega solncea, jesenske vedrine, potem je poznamenovanje Bučkovci enako mythologičnega početka kakor Kuršinci.

Kako nežna in zraven tega pobožna je ta misel! Nebeška milina in jasnobla se nedolžnemu srcu dozdeva molitev, zato v staro-indijskej, slovenskej in grškej mythologiji najdemo solnce kot nebeškega pastirja, godca in pevca, okoli kterega je zbrana nebeška čreda, luna in zvezdice in zemeljske živali.

Važno je tudi zvedeti, kdo na gorah Boga moli, in naša pesmica nam pové:

Bog i Bog i Marija.

Torej dva Boga in še Marija. Legenda staromythična je tu že nekoliko skrščena; vendar spoznamo še v njej ostanek staroslovanske (paganske) vere, po kterej so, kakor tudi Prokop trdi, čestili edinega vsemogočega Boga v nebesih in pa vladalca groma in bliska pod nebesi. Pesem sama tolmači to misel, ker „Bog i Bog i Marija“ je: „vedro na vedro — sunce na nebo i na zemlju.“

„Koliko biserov je skritih še med narodom in kako važnih in razodevajočih našo preteklost“ piše mi g. prof. Valjavec, in prav ima; jaz in z menoj vsi prijatelji staroslovanske arho — in mythologije pa ga prosimo, naj ne opeša v nabiri narodnih pesem in pripovedek, ker njim žuga pozaba od strani napredujoče civilizacije. Saj tožijo sami Nemci, kakor bistrourni mytholog Schwartz, da pokončujejo šola in vojaščina narodne pesme in pripovedke.

Pomenki o naših literarnih zadevah.

(Spisal F. Kočevár.)

Pisava.

V srbskih narodnih pesmih nazivajo si junaki, srečujoči drug drugega, božjo pomoč v boji proti sovražniku svoje vere in svoje narodnosti. Tudi meni bi bilo treba nazivati si božjo pomoč v boji proti našej zdanjej pisavi, ktero imam za smrtno sovražnico životnega bitja našega jezika!

Moji nazori, ki je mislim v tem oziru našim književnikom na razsodbo predložiti, ne bodo se sicer vjemali z mnenjem tistih môž, ki so danes perovodje naše pisave; pa vendar se nadjam, da preverim koga, ki mu je slovanstvo više od slovenstva, o vgodnosti svojih predlogov in o mogočosti njih praktične izpeljave.

Dve ste glavni načeli, po kterih se jezik pisati more. Eno ima za podlago glas, drugo pa osnovo jezika. Prvo načelo se zove fonetično, drugo etimologično; prvo je naravno, drugo pa umetno, znanstveno. Fonetična pisava se menja, kakor se menja jezik; ona gre za jezikom; etimologična pisava je stalna, kakor je tudi jezikova osnova stalna: ona ne gre za jezikom ampak poleg njega; pre-